

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Förslag om ändringar av Förordning (1994:14) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning

Sedan 1994 då betalningsförordningen infördes har en avreglering skett av det statliga betalningssystemet. Statsmakterna har avvecklat Postgirots monopol och skapat möjlighet för affärsbankerna att på lika villkor konkurrera om att förmedla betalningar till och från de statliga myndigheterna. I och med att regeringen sade upp det s.k. Cassanova-avtalet upphörde den sista kvarvarande resten av Postgirots reglerade ensamrätt till statliga betalningar.

Sedan början av 1990-talet har staten haft en långsiktig grundsyn om hur det statliga betalningssystemet ska utformas. Den uttrycktes senast i budgetpropositionen för 2006. Regeringen skrev att det statliga betalningssystemet ska möjliggöra effektiva betalningar, hålla hög säkerhet, vara anpassat till statens redovisningssystem, tillgodose statens informationsbehov och vara konkurrensneutralt.

Riksgäldskontoret har fortlöpande bedrivit ett förändrings- och utvecklingsarbete med syfte att omsätta denna grundsyn i praktisk handling. Ramavtal med avrop under dessa har därvid varit ett viktigt verktyg. Krav som baserats på grundsynen har vid upphandling av betaltjänster ställts gentemot bankerna.

Avregleringen och förändringarna har successivt skapat allt större behov av att se över de regler som gäller för det statliga betalningssystemet. En del av bestämmelserna har blivit inaktuella och nya kan behöva införas. I bifogade promemoria lämnar Riksgäldskontoret förslag till sådana förändringar. Riksgäldskontoret föreslår att regeringen med dessa som utgångspunkt beslutar om ändringar i betalningsförordningen.

./.

Bo Lundgren

Johan Palm

Översyn av betalningsförordningen (1994:14)

Vid ingången av 2004 upphörde Postgirots sista kvarvarande monopol på statliga betalningar, nämligen på de internstatliga betalningarna. Det var det sista steget i en utveckling och marknadsanpassning av statens betalningssystem som successivt genomförts under de senaste tio åren. Betalningsförordningen från 1994 bör därför ses över och anpassas till de förändringar som skett.

Förordningstext – sammanfattning av förslag till ändringar föreslås

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen. För affärsverken gäller 8 § samt vid betalningar som direkt berör en inkomsttitel eller ett anslag även 2 och 3 §§.

1 §

Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen.

Statsverkets checkräkning

Statens centralkonto

Statsverkets checkräkning förs i Riksbanken.

2 §

Statens centralkonto förs i Riksbanken.

Insättningar på statsverkets checkräkning sker genom inbetalning eller girering till ett konto som är anslutet till checkräkningen. Insättning kan även göras direkt på checkräkningen.

Uttag sker från ett konto som är anslutet till checkräkningen. Uttag kan även ske direkt från checkräkningen genom ett överföringsuppdrag och vid en beredskapssituation genom check.

3 §

En myndighet får göra direkta insättningar på och uttag från

En myndighet får göra direkta insättningar på och uttag från *statens*

Nuvarande lydelse

statsverkets checkräkning endast efter medgivande av Riksgäldskontoret.

En myndighet skall ha skilda konton för inbetalningar till och utbetalningar från myndigheten.

Myndighetens konton skall vara anslutna till *de koncernkontosystem* som staten använder.

Har en myndighet behov av nya eller ytterligare konton eller vill den göra ändringar i befintliga konton skall den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. *Innan Riksgäldskontoret beviljar en sådan ansökan skall Ekonomistyrningsverket ges tillfälle att yttra sig.*

Betalningar till och från en myndighet skall göras via myndighetens konton enligt 4 §.

6 §
Betalningar mellan myndigheter skall göras via konton inom de koncernkontosystem som staten använder

Betalningsförmedling

7 §
Förmedling av betalningar till och från en myndighet skall ske på ett för staten som helhet kostnadseffektivt och säkert sätt. Statens behov av information om myndigheternas

Föreslagen lydelse

centralkonto endast efter medgivande av Riksgäldskontoret.

4 §

Riksgäldskontoret får besluta att en myndighet för vissa betalningsflöden ska ha skilda konton för inbetalningar till och utbetalningar från myndigheten

Myndigheternas konton ska vara anslutna till *statliga toppkonton i de banker* som staten använder.

Har en myndighet behov av nya eller ytterligare konton eller vill den göra ändringar i befintliga konton skall den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. *Ekonomistyrningsverket ska på begäran informeras om och ges tillfälle att yttra sig över sådana ansökningar.*

5 §

Betalningar till och från en myndighet ska göras via myndighetens konton enligt 4 § *om inte annat stadgas genom lag eller förordning eller medgivits av Riksgäldskontoret.*

Betalningar

6 §
Betalningar till och från en myndighet skall ske på ett för staten som helhet kostnadseffektivt och säkert sätt. Statens behov av information om myndigheternas betalningar skall

Nuvarande lydelse

betalningar skall tillgodoses.

En myndighet får träffa avtal *med en bank* om *förmedling av betalningar* till och från myndigheten.

Ett avtal om *betalningsförmedling* skall ges in till Riksgäldskontoret för godkännande. Detta krävs dock inte om myndigheten skall tillämpa ett ramavtal om *betalningsförmedling* som *för statens räkning redan har träffats med banken i fråga*

Riksgäldskontoret får godkänna ett avtal om *betalningsförmedling* endast om villkoren enligt 7 § är uppfyllda.

Medelsförvaltning

Kontanta medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalningar och som inte är insatta på ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land skall, om inte regeringen beslutat något annat, vara insatta på *statsverkets checkräkning* i Riksbanken eller, såvitt gäller medel som avses i 13 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188), på konto i Riksgäldskontoret.

Föreslagen lydelse

tillgodoses. *Valfrihet och konkurrens ska gälla vid betalningar till och från staten.*

7 §
Riksgäldskontoret träffar ramavtal om betalningstjänster för statens räkning. Det ska ske enligt villkoren i 6 §.

8 §

En myndighet får träffa avtal om *betalningstjänster* till och från myndigheten.

9 §

Ett avtal om *betalningstjänster* ska ges in till Riksgäldskontoret för godkännande. Detta krävs dock inte om myndigheten ska tillämpa ett ramavtal om *betalningstjänster* som *Riksgäldskontoret redan har träffat.*

10 §

Riksgäldskontoret får godkänna ett avtal om *betalningstjänster* endast om villkoren enligt 6 § är uppfyllda.

Medelsförvaltning

11 §

Medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalningar och som inte är insatta på ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land skall, om inte regeringen beslutat något annat, vara insatta på *statens centralkonto* i Riksbanken eller, såvitt gäller medel som avses i 13 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188), på konto i Riksgäldskontoret.

Nuvarande lydelse

11 a §

Har en myndighet behov av ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

Verkställighetsföreskrifter

12 §

Riksgäldskontoret får meddela föreskrifter för verkställigheten av 1-10 §§ och 11 a §. Därvid skall kontoret samråda med Ekonomistyrningsverket i frågor som rör statens koncernredovisning och behov av information om myndigheternas betalningar.
Ekonomistyrningsverket får meddela föreskrifter för verkställighet av 11 §. Därvid skall verket samråda med Riksgäldskontoret i frågor som rör betalningssystemet.

Föreslagen lydelse

12 §

Har en myndighet behov av ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

13 §

Har en myndighet behov av att valutasäkra betalningar i utländska valutor får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

Verkställighetsföreskrifter

14 §

Riksgäldskontoret får meddela föreskrifter för verkställigheten av denna förordning. Därvid skall kontoret samråda med Ekonomistyrningsverket i frågor som rör statens koncernredovisning och behov av information om myndigheternas betalningar.

Från monopol till konkurrens om statliga betalningar

Betalningsförordningen skapades 1994

Betalningsförordningen (1994:14) tillkom i samband med det första steget i avregleringen av de statliga betalningarna. Förordningen från 1974 om skyldighet för statliga myndigheter att anlita Riksbanken eller Postgirot upphävdes och Postgirots ensamrätt till flertalet av de statliga betalningarna slopades. Syftet var att det statliga betalningssystemet i fortsättningen skulle ge valfrihet för allmänheten och myndigheterna att välja betalningsförmedlare. Service och konkurrensskäl ansågs tala för detta (prop. 1991/92:100, bil 1, sid. 58).

Som ett viktigt led i förändringen har staten sedan 1994 vid återkommande tillfällen genom ramavtal upphandlat betalningsförmedlingstjänster från flera betalningsförmedlare i det kommersiella banksystemet. Den första upphandlingen skedde 1994. Nya ramavtal som successivt ersatt de tidigare har därefter träffats vid ytterligare tre tillfällen – 1996, 1999 och 2003. I den senaste upphandlingen träffades avtal med Föreningssparbanken, Nordea och SEB. Postgirot som handlagt statliga betalningarna sedan det bildades i början av 1920-talet ingår sedan 2003 i Nordea.

Samtliga upphandlingar av ramavtal har skett under full internationell konkurrens enligt Lagen (1992:1528) om offentlig upphandling.

Statens koncernkonto i Postgirot Bank AB

Förändringen 1994 skedde samtidigt som Postgirot ombildades till aktiebolag: Postgirot Bank AB. Avregleringen gällde dock inte fullt ut. Statens koncernkontosystem – Cassanova – skulle tills vidare vara placerat i det nya bolaget. Det gav Postgirot Bank AB en särställning och en icke så obetydlig konkurrensfördel i förhållande till andra betalningsförmedlare.

Cassanova infördes 1988. Det byggde ursprungligen på Postgirots system för koncernredovisning men hade anpassats och utvecklats utifrån statens särskilda behov av redovisning och information.

När Postgirot ombildades till aktiebolag träffade Svenska staten ett avtal med Postgirot Bank AB om fortsatt drift, förvaltning och utveckling av Cassanova efter den 1 mars 1994. Syftet var att säkerställa de rättigheter till systemet som staten behövde även efter det att Cassanova övergått till Postgirot Bank AB.

Cassanova och RRV-modellen

De statliga betalningsflödena styrdes via Cassanova. Överföring av de dagliga in- och utbetalningarna till/från Statsverkets Checkräkning i Riksbanken (SCR) skedde via samlingskonton i Cassanova. Men – väl att märka – det gällde inte bara Postgirot Bank AB:s betalningsflöden. Även de in- och utbetalningar som förmedlades av andra ramavtalsbanker kopplades till SCR via Cassanova. Postgirot Bank AB hade därmed insyn i sina konkurrenters betalningsflöden.

Denna förmedling via Postgirot Bank AB av även andra bankernas betalningsflöden kallades ”RRV-modellen”.

Genom beslut den 27 januari 2000 gav regeringen Riksgäldskontoret i uppdrag att fortsätta en stegvis utveckling av statens betalningssystem. Beslutet grundades på en rapport 1999 från Riksgäldskontoret med namnet Organisation av statens betalningar. I ett första steg i utvecklingen skulle ingå att slopa ”det särskilda täckningsförfarandet vid betalningar genom annan bank än Postgirot Bank AB”.

Redan den 1 januari 2001 slopades RRV-modellen. Varje bank kunde därefter avveckla de statliga betalningarna direkt mot SCR. Ingen bank har längre via det statliga betalningssystemet någon insyn i konkurrenternas betalningsflöden.

Utvecklingen av SITS

Slopandet av RRV-modellen innebar emellertid att Riksgäldskontoret inte kunde få samlad information om de statliga betalningarna. Från Postgirot hade Riksgäldskontoret tidigare fått sådan information. Under 2001 och 2002 utvecklade Riksgäldskontoret därför ett datalager (betalningsregister) dit bankerna numera fortlöpande – i vissa avseenden flera gånger per dag – lämnar information om de statliga betalningarna. Betalningsregistret som benämns med förkortningen SITS (Samordnat IT-stöd för Statliga betalningar) innehåller information om ramavtal, upphandlade banktjänster, myndigheternas bankkonton, in- och utbetalningsvolymerna samt statistik.

Cassanova och internstatliga betalningar

Förändringen 1994 att slopa Postgirots ensamrätt att förmedla statliga betalningar gällde bara betalningar till och från staten. Avregleringen gällde inte de internstatliga betalningarna, dvs. betalningar inom eller mellan myndigheter. Dessa betalningar skulle som tidigare göras genom överföringar mellan myndigheternas konton i Cassanova. Postgirot kunde identifiera dessa betalningar, rapportera dem till Riksgäldskontoret och förmedla dem utan float.

Under 2002 utvecklade Riksgäldskontoret emellertid tillsammans med bankerna en bankneutral BGC-tjänst som identifierar, rapporterar och utan float förmedlar internstatliga betalningar – inte bara inom en bank utan även mellan olika banker. Tjänsten möjliggör alltså internstatliga betalningar även vid sidan om Cassanova. Genom de ramavtal som gäller från och med 2004 tillhandahåller samtliga ramavtalsbanker denna tjänst.

Statens avtal med Postgirot om Cassanova sägs upp

Efter de förändringar som här i korthet redogjorts för – dvs. slopandet av RRV-modellen samt utvecklingen av SITS och en bankneutral rutin för internstatliga betalningar – hade skapats möjlighet att säga upp avtalet om Cassanova. Efter framställning från Riksgäldskontoret beslöt regeringen därför att säga upp detta avtal med verkan från 1 januari 2004. Postgirot Bank AB:s unika ställning som koncernkontohållare för staten upphörde därmed.

Uppsägningen var en förutsättning för att ge alla banker samma förutsättningar att erbjuda tjänster i den upphandling av ramavtal som skedde 2003. Alla banker som staten har ramavtal med kan därför från och med 2004 erbjuda de statliga myndigheterna kontostrukturer och tjänster för betalningsförmedling. Ingen tjänst är längre genom statlig reglering förbehållen enbart en viss betalningsförmedlare.

Regeringen kunde därmed i budgetpropositionen för 2005 konstatera att det var "särskilt glädjande att konstatera att när de nya ramavtalen för betalningsförmedling ersätter avtalet om CassaNova vid årsskiftet 2003/04 är det ursprungliga regeringsuppdraget från januari 2000 slutfört".

Statens grundsyn för Statens betalningssystem

Kostnadseffektivitet, information, valfrihet och säkerhet

Staten har under hela 1990-talet haft en tydlig inriktning mot att avveckla postgirots monopol och öppna upp för konkurrens på det statliga betalningsområdet. Redan i 1990 års budgetproposition uttalade regeringen att service och konkurrensskäl talade för att det statliga betalningssystemet i princip borde vara så utformat att det skapades valfrihet för allmänheten och myndigheterna att välja postgirot eller bankerna som betalningsförmedlare.

I 1992 års budgetpropositionen återkom regeringen till frågan och utvecklade vilka krav som borde ställas på det statliga betalningssystemet om och när postgirots ensamrätt på de statliga betalningarna upphörde.

Frågan behandlades ytterligare i 1993 års budgetproposition. Därefter har i korthet följande grundsyn gällt för utvecklingen av det statliga betalningssystemet:

- Förmedlingen av de statliga betalningarna bör ske på ett utifrån statens synvinkel kostnadseffektivt sätt. Ränteförluster skall minimeras och fördröjningar skall undvikas.
- Det statliga betalningssystemet ska vara anpassat till statens redovisningssystem och statens samlade informationsbehov.
- Det statliga betalningssystemet ska vara så utformat att det skapas valfrihet för allmänheten och myndigheterna att välja den betalningsförmedlare som bäst passar betalningsavsändarens eller betalningsmottagarens behov. Valfriheten möjliggör konkurrens mellan olika betalningsförmedlare och främjar den långsiktiga effektiviteten i betalningsförmedlingen.

- Det statliga betalningssystemet ska vara så sammansatt att hög säkerhet garanteras. Kriterier för behörighet till systemet skall definieras. Myndigheternas säkerhetstänkande ska öka. Säkerhet i betalningsförmedling ska garanteras.

Betalningar, finansiering och finansieringskostnader

Därtill kommer att statsmakterna tydliggjort de nära sambanden mellan statens betalningar, finansiering och finansieringskostnader. I samband med att RRV:s verksamhet år 1998 renodlades och koncentrerades till de revisionella uppgifterna överfördes ansvaret för statens betalningssystem till Riksgäldskontoret. ESV bildades samtidigt för de uppgifter som avser den statliga ekonomistyrningen.

Syftet med att överföra betalningsfunktionerna till Riksgäldskontoret var att uppnå en effektivare upplåning, låneverksamhet och likviditetsförvaltning. Överföringen skulle medföra att Riksgäldskontorets tillgång till information skulle förbättras vilket förväntades kunna leda till lägre finansieringskostnader. För andra myndigheter skulle dessutom skapas en högre effektivitet genom att de skulle kunna vända sig till en och samma myndighet för att diskutera finansiering, likviditetsförvaltning och betalningsförmedling. (prop. 1997/98:150, avsnitt 5.4.3).

Konkurrensneutralitet

Under 1999 förändrade staten ytterligare sitt förhållningssätt gentemot banker och betalningsförmedlare. I den ekonomiska vårpropositionen föreslog regeringen att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att besluta dels om förändrad verksamhetsinriktning för Postgirot, dels om försäljning av Postgirot. I anslutning härtill anförde regeringen ”att staten såsom användare av betalningstjänster behöver ha en relation till Postgirot som är konkurrensneutral.” Den faktiska konkurrens fördel som Postgirot hade kunde därmed inte vidmakthållas. Riksdagen lämnade sitt godkännande till regeringens förslag (Prop. 1998/99:100, FiU 27, rskr 249).

Uttalande i budgetpropositionen för 2006

Denna allmänna grundsyn för statens betalningssystem gäller fortfarande. Det bestyrks av uttalanden från regeringen senast i budgetpropositionen för 2006 (Prop. 2005/06:1, utgiftsområde 2, avsnitten 11.7 och 15.2).

Förslag till ändringar i betalningsförordningen med kommentarer och motiveringar

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen. För affärsverken gäller 8 § samt vid betalningar som direkt berör en inkomstitel eller ett anslag även 2 och 3 §§.

1 §

Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen.

Kommentar och motivering – 1 §

Affärsverken ges för närvarande en särställning jämfört med andra myndigheter. Affärsverken arbetar med produktion av tjänster (varor?) och ska genom avgifter vara i princip ekonomiskt självbärande även om de kan disponera anslag för vissa verksamheter. Affärsverken har alltså getts en ekonomiskt och finansiellt friare ställning än andra myndigheter. De är t.ex. inte tvingade att låna och placera medel i just Riksgäldskontoret. De får även använda affärsbanker. De kan också kombinera dessa möjligheter genom att placera på räntekonton i Riksgäldskontoret och vid behov senare föra över medel till konton i bank. Dessa bankkonton är inte kopplade till statens koncernkontostruktur och därmed inte heller till den centrala statliga likviditetsförvaltningen hos Riksgäldskontoret.

Affärsverkens fria ställning jämfört med andra myndigheter tar sig uttryck i att bara vissa regler i betalningsförordningen gäller för dem.

Affärsverken får träffa avtal med bank om förmedling av betalningar. Regeln gäller alla myndigheter. Men för andra myndigheter än affärsverken är regeln en undantagsregel. En myndighet ska i första hand använda de ramavtal som Riksgäldskontoret träffat med banker. Den möjlighet som ges att själv träffa avtal med en bank får bara användas om myndigheten behöver en betalningstjänst som inte ingår i ramavtalen.

Ramavtalen gäller dock inte för affärsverken. Avgränsningen av vilka myndigheter som får använda ramavtalen har gjorts till de myndigheter som ingår i den statliga redovisningsorganisationen med undantag för affärsverken (och Exportkreditnämnden). För affärsverken gäller alltså regeln att träffa egna avtal som enda regel oavsett vilka tjänster, priser och andra villkor som ramavtalen innehåller.

Vid betalningar som direkt berör en inkomsttitel eller ett anslag gäller dock samma regler för affärsverken som för andra myndigheter som gör betalningar via SCR, dvs. 2 och 3 §§ som gäller användningen av SCR.

I departementspromemorian (Ds 2003:49) ”Nya principer för utformning av statsbudgeten – Konsekvenser för budgetlagen” föreslog en arbetsgrupp i Finansdepartementet att affärsverken i likhet med andra helt avgiftsfinansierade myndigheter bör ingå i statsbudgeten. Detta skulle inte påverka de speciella regler som gäller för styrningen av affärsverken. Affärsverken är myndigheter under regeringen och någon särreglering av dessa skulle därför inte behövas. Man skrev vidare att affärsverken konsolideras i årsredovisningen för staten eftersom de är myndigheter och i stort följer det ekonomiadministrativa regelverket. Affärsverken ingår även i den statliga redovisningsorganisationen.

I yttrande över promemorian menade Riksgäldskontoret att affärsverkens likviditetshantering och lån bör flyttas till Riksgäldskontoret. Kontoret skrev:

I förslaget går att läsa att affärsverken ska ingå i statsbudgetens resultatredovisningsdel. Anslagsdelen av statsbudgeten påverkas dock inte av att affärsverken tas in på statsbudgeten eftersom finansieringen även i fortsättningen skall ske med avgifter och inte med anslag.

Riksgäldskontoret anser att affärsverken, liksom andra avgiftsfinansierade myndigheter, skall ha sin likviditetshantering och sina lån hos Riksgäldskontoret. Affärsverken har i dag en del av likviditetshandlingen och lånen i privata banker. Genom att flytta över likviditetshantering och lånen till Riksgäldskontoret skulle affärsverken kunna använda de ramavtal som staten träffat med några av de stora bankerna samtidigt som affärsverken skulle kunna låna hos Riksgäldskontoret till lägre kostnad. Dessutom skulle utrymmet för i många fall kostsam finansiell leasing försvinna. Dessa förändringar skulle reducera statens totala räntekostnader. Eftersom affärsverken är explicit undantagna i de förordningar som reglerar betalningar över statens checkräkning (SCR) och lån i Riksgäldskontoret (bl.a. betalnings- och kapitalförsörjningsförordningen) krävs vissa förordningsändringar innan flytten av affärsverkens likviditetshantering och lån kan genomföras.

Förslaget bör genomföras och reglerna i betalningsförordningen bör anpassas till en sådan förändring.

Skulle ett affärsverk ha behov av en betaltjänst som inte finns i ramavtalen finns som för andra myndigheter möjlighet att göra en egen upphandling av denna tjänst, s.k. separat upphandling (8 §).

Nuvarande lydelse

Statsverkets checkräkning

Statsverkets checkräkning förs i Riksbanken.

Insättningar på statsverkets checkräkning sker genom inbetalning eller girering till ett konto som är anslutet till checkräkningen. Insättning kan även göras direkt på checkräkningen.

Uttag sker från ett konto som är anslutet till checkräkningen. Uttag kan även ske direkt från checkräkningen genom ett överföringsuppdrag och vid en beredskapssituation genom check.

Kommentarer och motiveringar – 2 §

”Statsverkets checkräkning i Riksbanken”

Statsverket är ett äldre uttryck som i dag har en mycket begränsad användning, om ens någon utöver just i namnet Statsverkets checkräkning. Så långt tillbaka som 1975 ändrades t.ex. namnet på regeringens årliga förslag till statsbudget m.m. från statsverkspropositionen till budgetpropositionen. Det är trettio år sedan.

Nationalencyklopedien uppger följande om uttrycket Statsverket:

”Äldre term för staten som ekonomisk enhet, dock (vanligen) endast vad som lydde under regeringen (kungen) men inte vad som lydde under riksdagen via Riksbanken eller Riksgäldskontoret. Numera brukar man i stället tala om staten.”

Beteckningen ”statsverket” i namnet på detta bankkonto bör ersättas med ”staten”.

Alla betalningar på SCR sker som elektroniska överföringar. Uttrycket checkräkning beskriver därför inte i dag SCR:s karaktär och hur SCR används. Beteckningen checkräkning bör därför slopas.

SCR ingår i Riksbankens RIX-system. Något enhetligt sätt finns såvitt känt inte att namnge de konton som finns i detta system. Kontona används för betalningar mellan banker, andra större finansiella institutioner och staten företrädd av

Föreslagen lydelse

Statens centralkonto

2 §

Statens centralkonto förs i Riksbanken.

Riksgäldskontoret. Vid förfrågan hos våra ramavtalsbanker har dessa uppgett följande interna benämningar på sina egna konton i RIX-systemet:

- avvecklingskonto i RIX-systemet (Nordea)
- riksbankskonto (Förenings-sparbanken)
- Skandinaviska Enskilda Banken AB:s clearingkonto ("clearingkontot")

SCR är toppkonto i den koncernliknade struktur som kontona i statens betalningssystem bildar. En vanlig benämning på toppkontot i ett koncernkonto är centralkonto. Att ersätta beteckningen checkräkning med centralkonto skulle innebära att beteckningen på kontot nära återger hur kontot faktiskt fungerar.

Kontot bör ges namnet Statens Centralkonto i Riksbanken. Den sedan länge allmänt använda förkortningen SCR – såväl i tal som i skrift – kan därvid behållas och behöver då inte ändras i t.ex. de datasystem, blanketter, tabeller och sammanställningar där den förekommer.

De hänvisningar som görs till SCR i andra författningar bör samtidigt ändras. I dag förekommer både Statverket och Staten i dessa hänvisningar. Genom att ändra hänvisningarna skapas enhetlighet i benämningen av SCR.

Enligt en sökning på webbplatsen Lagrummet finns "statsverkets checkräkning" i följande författningar

- Kungörelse (1964:18) med vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden (4, 5 och 6 §§)
- Förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna (8 §)
- Avgiftsförordning (1992:191) (26 §)
- Kapitalförsörjningsförordning (1996:1188) (14 och 20 §§ samt 25§, första och tredje stycket)
- Anslagsförordning (1996:1189) (17, 21, 22, 25, 26 /två gånger/ och 27 §§)
- Förordning (1997:686) om ansökan och redovisning av ekonomiska bidrag från Europeiska gemenskapen till de svenska delarna av de transeuropeiska transportnätverken (3 §)

I följande fall har "Staten" använts i stället för "Statsverket" vid hänvisning till SCR:

- Förordning (1984:406) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter (17 §)

- Förordning (1991:704) om fastställande av särskild löneskatt på statens pensionskostnader (5 § /2 gånger/)
- Förordning (1998:1235) med instruktion för Statens personadressnämnd (9 §)
- Lag (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. (16 §)

I följande förordning används både ”Statsverkets checkräkning” och ”Statens checkräkning” :

- Förordning (1996:311) med instruktion för Riksgäldskontoret (1 och 14 §§)

”Konto som är anslutet till checkräkningen”

I andra och tredje stycket i paragrafens nuvarande lydelse anges att insättningar respektive uttag på SCR kan ske på konto som är anslutet till SCR eller direkt på SCR. Inga konton är emellertid anslutna till SCR. Insättningar och uttag görs direkt på kontot (kontonummer 8070104). Riksgäldskontoret för emellertid en reskontra där användare och användningar av kontot specificeras. Sammanlagt finns ett 60-tal konton i denna reskontra.

En myndighet som vill använda SCR för insättningar eller uttag ska ha ett medgivande från Riksgäldskontoret (3 §). Myndigheten kan dock inte själv disponera SCR. Endast Riksgäldskontoret får lämna uppdrag till Riksbanken om utbetalningar från kontot. Ett utbetalningsuppdrag ska därför lämnas till Riksgäldskontoret som förmedlar det vidare till Riksbanken. Om SCR används för betalningar mellan två statliga myndigheter som bägge får använda SCR sker i stället omföring mellan konton i Riksgäldskontorets reskontra till SCR. Riksbanken blir inte inblandad och märker inte av sådana transaktioner.

Som betalningssystemet fungerar i dag och med hänsyn till den utveckling framöver som kan överblickas finns inget behov av att i Riksbanken inrätta underkonton till SCR. Bestämmelserna om underkonton kan därför slopas. Att insättningar på och uttag från SCR ska ske direkt på kontot är en självklarhet som inte behöver särskilt återges i förordningstexten.

Det har hävdats att myndigheternas konton i bank i någon mening skulle kunna anses vara anslutna till SCR eftersom de täcks därifrån och töms dit. Hänvisningen till täckning och tömning är i och för sig riktig men för att konton ska kunna anses anslutna till varandra bör likvidhanteringen på kontona ske med någon form av teknisk automatik. Det är inte fallet mellan myndigheternas bankkonton i affärsbankerna och SCR. Varje enskild täckningstransaktion från SCR utgör en betalning som beslutas av Riksgäldskontoret. På motsvarande sätt utgör varje tömningstransaktion från bank till SCR en enskild betalning som

initieras av banken. Myndigheternas bankkonton och SCR är i olika banker och någon automatisk koppling mellan dem finns alltså inte.

Användning av checkar i en beredskapssituation

Uttag från SCR ska kunna ske med check vid en beredskapssituation. Bestämmelsen i dess nuvarande utformning gäller från 1998. Tidigare angavs att check kunde användas för uttag från checkräkningen. Förändringen 1998 innebar att möjligheterna att använda checkar begränsades till att gälla enbart vid beredskapssituationer. Redan 1996 hade RRV föreskrivit (dnr 33-96-1252) att statsverkscheckar inte fick användas i fredstid. Riksbanken upphörde att lösa in dem.

SCR ingår i Riksbankens RIX-system och har i dag två användningar. Dels utgör SCR toppkonto i det statliga betalningssystemet och används för clearing och avveckling gentemot affärsbankerna. Dels används kontot för större betalningar till och från vissa myndigheter. Samtliga betalningar sker som elektroniska överföringar.

Huvudparten av transaktionerna på SCR – såväl belopps- som antalsmässigt – avser clearing och avvecklingen gentemot affärsbankerna till följd av myndigheternas in- och utbetalningar via dessa banker. Antalet betalningstransaktioner i affärsbankerna uppgår till sammanlagt 120 miljoner per år och betalningsvolymen till väl över 4 000 miljarder kronor. Antalet avvecklingstransaktioner på SCR till följd av dessa 120 miljoner betalningar uppgår till närmare 9 000 per år.

Den andra användningen av SCR gäller såsom nämnts betalningar till och från vissa myndigheter. Drygt 3 000 sådana betalningar görs per år. Jämfört med de 120 miljoner som sker via affärsbankerna är antalet alltså mycket lågt. Betalningsvolymen är också jämförelsevis låg. Den uppgår till 780 miljarder kronor. Dessa s.k. direktbetalningar svarar alltså för endast en mindre del av transaktionerna och betalningsvolymerna på SCR.

Skälet till det låga antalet direktbetalningarna på SCR är att RIX-systemet är avsett för stora betalningar (large-value payments) mellan banker och andra finansiella institutioner. Systemet är inte dimensionerat för massbetalningar (retail payments/low-value payments). Det innebär t.ex. att SCR inte används för betalningar av fakturor eller för det som Riksgäldskontoret benämner samhällsbetalningar (massbetalningar av pensioner, barnbidrag, skatter etc.). De myndigheter som behöver skicka eller ta emot större betalningar kan dock efter tillstånd från Riksgäldskontoret få möjlighet att göra det på SCR, se 3 §. Det ska då röra sig om betalningar på minst 1 miljon kronor per betalning.

Det är mot denna bakgrund som man bör bedöma regeln om att göra utbetalningar med check från SCR i ett beredskapsläge. Går det att klara av myndigheternas 120 miljoner betalningar direkt på SCR?

En annan aspekt på användningen av checkar är att det är ett betalnings sätt som bygger manuell hantering vid utskrift, förmedling och inlösen. Enstaka betalningar – företrädesvis större sådana – skulle kunna ske på det sättet. Men någon mer omfattande betalningsverksamhet eller inlösen av checkar mot kontanter är inte en praktisk möjlighet, inte ens under ett beredskapsläge.

Utan någon mer fördjupad analys av vilken hotbild som planeringen inför kris och beredskap i allmänhet utgår från i dag synes dock fokus under det senaste decenniet alltmer ha flyttats från den relativt stabila hotsituation som rådde under det kalla kriget där i första hand omfattande krigsinsatser från stormakterna ingick. Dagens hotbild synes innefatta mycket mer än tidigare av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred t.ex. naturkatastrofer och terroristhandlingar. Därmed har förstärkningar och förbättringar av det civila samhället och dess förmåga att möta denna typ av händelser accentuerats. Även om sådana påfrestningar tillfälligt och lokalt kan få stora effekter skiljer de sig dock mycket från de effekter som man tidigare såg framför sig vid en öppen stormaktskonflikt där det kalla kriget övergått i öppna stridshandlingar med i förlängningen kanske ett totalt sammanbrott i samhällsfunktionerna under lång tid.

Planering för att gå över till manuella rutiner synes därmed ha blivit allt mindre framträdande. Den planering som i dag görs för att skapa säkerhet i det nationella och internationella betalningssystemet inriktas framför allt på att skapa s.k. redundans i de data-, telekommunikations- och elsystem som används. Man bygger ut och dubblar så att det skapas överkapacitet i driftenheter, kommunikationer, backup m.m. Slås någon enhet ut ska det alltid finnas andra enheter som kan kopplas in.

Man bör därför kunna planera utifrån att de betalningar som görs på SCR i RIX-systemet även i ett beredskapstillstånd kan göras genom överföringsuppdrag. Och att det kan ske på samma sätt som sker under normala förhållanden, även om fördröjningar kan tillfälligt uppstå. Men att dessutom manuellt hantera statens övriga 120 miljoner betalningar via SCR är inte möjligt. För dessa betalningar måste normala betalningsvägar kunna användas.

Bestämmelsen om checkar i 2 § betalningsförordningen bör mot denna bakgrund slopas. Genomförs de här föreslagna ändringarna bör 1 §, punkt 4 i regeringens instruktion för Riksgäldskontoret även ändras.

Nuvarande lydelse

En myndighet får göra direkta insättningar på och uttag från *statsverkets checkräkning* endast efter medgivande av Riksgäldskontoret.

Föreslagen lydelse

3 §

En myndighet får göra direkta insättningar på och uttag från *statens centralkonto* endast efter medgivande av Riksgäldskontoret.

Kommentarer och motiveringar – 3 §

Paragrafen ändrades 1998 genom att Riksrevisionsverket byttes ut mot Riksgäldskontoret när ansvaret för statens betalningssystem flyttades till Riksgäldskontoret.

Sedan floaten i betalningsförmedlingen via affärsbankerna slopades har ett viktigt skäl för att göra större betalningar direkt via SCR försvunnit. Det blir i det enskilda fallet inte billigare att göra en stor betalning via SCR jämfört med att göra den via en ramavtalsbank. Möjligheten för andra än Riksgäldskontoret att göra sådana betalningar via SCR bör dock bibehållas tills vidare. Denna möjlighet gör att staten inte blir ensidigt beroende av affärsbankerna för alla sina större betalningar, en viktig förutsättning för den valfrihet som ingår i statens grundsyn för statens betalningssystem bibehålles därvid.

Vidare bibehålls den markering av handlingsfrihet i utvecklingen av statens betalningssystem som hittills gällt. Denna handlingsfrihet var en grundtanke som Riksgäldskontoret framförde i sin rapport 1999 till regeringen (Fi 96/3111) om den fortsatta utvecklingen av statens betalningssystem. Enligt Riksgäldskontoret skulle staten inte binda sig för antingen en renodlad inköps/upphandlingsmodell eller en renodlad modell med egenutveckling, statliga särlösningar och eventuell betalningshantering i egen regi. Riksgäldskontoret föreslog att utvecklingsarbetet med utgångspunkt i nuvarande betalningssystem skulle innefatta betalningssystemets alla funktioner och möjligheter. Det är efter denna modell Riksgäldskontoret i enlighet med regeringens beslut hittills har arbetet i utveckling och upphandling. Modellen har visat sig ändamålsenlig och det finns för närvarande inte skäl att föreslå någon förändring. Inget talar för att det för närvarande skulle bidra till att effektivisera statens betalningssystem om den slopades. Möjligheten att utföra betalningar utan att anlita affärsbankerna bör därför bibehållas.

Behovet av att bibehålla en prövning av rätten att få betalningar förmedlade via SCR motiveras av att inte alla typer av betalningar kan ske på SCR, se kommentaren till 2 §. Bestämmelsen ska också ses mot bakgrund av det förfarande som stadgas i 4 § om ansökningar om betalkonton.

Nuvarande lydelse

En myndighet skall ha skilda konton för inbetalningar till och utbetalningar från myndigheten.

Myndighetens konton skall vara anslutna till *de koncernkontosystem* som staten använder.

Har en myndighet behov av nya eller ytterligare konton eller vill den göra ändringar i befintliga konton skall den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. *Innan Riksgäldskontoret beviljar en sådan ansökan skall Ekonomistyrningsverket ges tillfälle att yttra sig.*

Kommentarer och motiveringar – 4 §

Brutto- och nettokonton

En myndighet skall ha olika konton för inbetalningar till myndigheten och för utbetalningar från myndigheten. Denna bruttoprincip är mycket speciell för det statliga betalningssystemet. Inte ens för att rätta till felaktigheter får motbokningar göras på samma konto. Det innebär t.ex. att om en myndighet har fått in en betalning till fel inbetalningskonto (myndigheten förutsätts i exemplet ha flera sådana konton) ska rättelse göras genom att en utbetalning görs från ett utbetalningskonto till det rätta inbetalningskontot.

En förklaring till varför in- och utbetalningar skall ske på skilda konton (bruttokonton) är att det på ett enkelt sätt hittills har gett den information som behövs för prognoser och analyser över de statliga betalningarna och det statliga lånebehovet. En annan förklaring till regeln utgår från att betalningarna har en nära koppling till statsbudgeten där inkomster och utgifter normalt ska redovisas brutto, dvs. var för sig på skilda inkomstitlar respektive anslag (17 § Lag om statsbudgeten). Även den statliga redovisningen hos myndigheter och statsredovisningen har utformats i enlighet härmed.

4 §

Föreslagen lydelse

Riksgäldskontoret får besluta att en myndighet för vissa betalningsflöden ska ha skilda konton för inbetalningar till och utbetalningar från myndigheten

Myndigheternas konton ska vara anslutna till *Riksgäldskontorets toppkonton i de banker* som staten använder.

Har en myndighet behov av nya eller ytterligare konton eller vill den göra ändringar i befintliga konton skall den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. *Ekonomistyrningsverket ska på begäran informeras om och ges tillfälle att yttra sig över sådana ansökningar.*

Det är bara staten som använder denna bruttoprincip vid betalningar. Riksgäldskontoret har därför utrett vilka möjligheter som finns och vilka konsekvenserna skulle bli om staten tillät att in- och utbetalningar gjordes till samma konto (s.k. nettokonto). Staten skulle därvid gentemot bankerna inte ställa andra krav i detta avseende än andra bankkunder.

Riksgäldskontoret har funnit att en övergång till nettokonton skulle innebära att betalningsverksamheten skulle bli billigare på grund av att

- administrationen hos myndigheterna förenklas genom att kontostocken minskar
- betalningsverksamheten förenklas om betalningar, korrigeringar och returerna kan hanteras enhetligt
- täcknings- och tömningsrutinerna mellan Riksgäldskontoret och bankerna förenklas genom att antalet s.k. toppkonton i bankerna halveras

Regeringen har i budgetpropositionen för 2006 uppmärksammat och särskilt uttalat att Riksgäldskontoret förtjänstfullt fortsatt utvecklingen av statens betalningssystem genom att bl.a. pröva nettokonton i betalningssystemet.

Riksgäldskontoret föreslår att staten ska tillåta användning av nettokonton i den statliga betalningsverksamheten i enlighet med den modell kontoret har utvecklat. Den enskilda myndigheten ska själv avgöra vilken typ av konto som ska användas, netto- eller bruttokonto. I vissa fall ska dock Riksgäldskontoret kunna föreskriva att bruttokonto ska användas, t.ex. för ett betalningsflöde som är viktigt ur prognossynpunkt.

Förändringen innebär inte att informationen om de statliga betalningsflödena ska minskas. Statens informationsbehov ska tillgodoses precis som i dag genom att bankerna tillhandahåller betalningsinformation brutto om såväl in- som utbetalningar även om dessa sker på samma konto. Den statliga redovisningen hos myndigheter påverkas inte. Myndigheterna ska rapportera in- och utbetalningar per bank på separata S-koder till statsredovisningen.

Täcknings- och tömningsförfarandena i den statliga koncernkontostrukturen ändras inte men det är nettobeloppen som täcks och töms. Saldomässigt och täcknings- och tömningsmässigt ska nettokonton fungera på samma sätt som bruttokonton. Även avstämningar kommer att ske som tidigare, dvs. brutto – insättningar för sig och uttag för sig även om de registreras på samma konto.

Ett femtontal myndigheter – däribland de som ingår i Riksgäldskontorets referensgrupp om betalningsfrågor – har fått ge sina synpunkter på förslaget. Ingen har haft invändningar mot att möjligheten att använda nettokonton införs. Yttrandena har varit mycket positiva. Även ramavtalsbankerna har ställt sig positiva till förslaget.

Mot denna bakgrund föreslås att bestämmelsen om skilda konton för in- och utbetalningar slopas i sin nuvarande lydelse.

En eventuell reglering av vilken typ av konton som en myndighet ska använda bör utgå från att den i första hand använder nettokonton. I vissa verksamheter finns emellertid behov av att kunna följa och analysera in- och utbetalningsströmmar var för sig. Det kan till exempel gälla för vissa större flöden vid den dagliga prognos- och likviditetsverksamheten vid Riksgäldskontoret. Även andra myndigheter kan ha liknade behov. ESV har framfört att myndigheten kan ha sådana behov. En bestämmelse om att vissa flöden till eller från en myndighet ska ske på separata konton bör därför införas. Riksgäldskontoret bör ges en sådan beslutanderätt. Behovet av att förelägga en myndighet att använda särskilda konton för vissa flöden ska i varje enskilt fall vägas mot de merkostnader en sådan ordning skulle medföra för myndigheten

Riksgäldskontoret bör alltså få rätt att besluta att en myndighet för vissa betalningsflöden ska ha skilda konton för inbetalningar och utbetalningar från myndigheten

Koncernkontosystem

Staten har aldrig haft flera koncernkontosystem även om förordningstexten i andra stycket kan tyda på det. I praktiken har staten bara haft ett koncernkontosystem, dvs. koncernkontot Cassanova i Postgirot. Sedan avtalet om Cassanova upphörde den 1 januari 2004 (se regeringens beslut 2002-12-19, Fi 2002/3986) har staten inte längre något koncernkonto i bank.

Bestämmelsen i andra stycket i innebar ursprungligen (från 1994 då förordningen infördes och fram till dess RRV-modellen slopades) att alla myndigheters konton var anslutna till koncernkontosystemet Cassanova i Postgirot. De myndighetskonton som genom ramavtal fanns i andra banker var genom RRV-modellen indirekt anslutna till Cassanova genom att likvidströmmarna till och från dessa konton passerade Cassanova.

I dag utnyttjar staten inte någon av bankernas koncernkontotjänster. Däremot är myndigheternas bankkonton i respektive bank kopplade till toppkonton i en koncernliknande kontostruktur. Likviditeten från de inbetalningar som görs till myndigheternas bankkonton förs automatiskt till ett toppkonto. Utbetalningar täcks på motsvarande sätt från ett toppkonto. Tre gånger per dag sker tömningar och täckningar mellan dessa toppkonton och SCR. Modellen möjliggör en central förvaltning av statens likviditet på SCR, men denna likviditetsförvaltning sker alltså inte hos bankerna utan hos Riksgäldskontoret

Användningen av koncernkontosystem har tidigare utgjort en förutsättning för en samlad hantering av statens likviditet. Bestämmelsen bör anpassas till dagens utformning av det statliga betalningssystemet, dvs. att myndigheternas konton ska

vara anslutna till de statliga toppkontona i de koncernliknade kontostrukturer som staten har i bankerna, inte till koncernkontosystem.

Ansökan om bankkonton eller ändringar och avslut av sådana konton

Administrationn av de statliga kontona har stor betydelse för säkerheten i det statliga betalningssystemet. Endast efter beslut av Riksgäldskontoret får ett angivet konto anslutas till systemet. Även ändringar och avslut av konton får ske först sedan Riksgäldskontoret har beslutat om det.

Ett viktigt skäl till denna kontroll av att endast godkända konton är anslutna till betalningssystemet är att myndigheternas betalningar från kontona sker utan en föregående täckningskontroll. Myndigheternas betalningsuppdrag utförs av banken trots att medel saknas på kontot. Täckning sker från Riksgäldskontorets toppkonton i banken i samband med att utbetalningarna görs. Riksgäldskontoret (dvs. staten som helhet) tar hela den finansiella risken för enskilda myndigheters felaktiga utbetalningar. Att endast godkända konton för behöriga myndigheter är anslutna till systemet är därför ett grundläggande säkerhetskrav. Därutöver är betalningsuppdragen från myndigheterna omgärdade med speciella regler för hur uppdrag får lämnas, vem som får beordra uppdrag och hur uppdrag ska bemyndigas till banken. Bestämmelsen om ansökan om konton bör bibehållas oförändrad

Samråd med ESV

Enligt ESV kan det förekomma att ESV kan ha synpunkter på att nya konton tillåts. Det kan ske om dessa medför att avstämningarna inte fungerar. ESV har föreslagit att den generella bestämmelsen om samråd tas bort men vill behålla en möjlighet till information och samråd.

Nuvarande lydelse

Betalningar till och från en myndighet skall göras via myndighetens konton enligt 4 §.

5 §

Föreslagen lydelse

Betalningar till och från en myndighet ska göras via myndighetens konton enligt 4 § *om inte annat stadgas genom lag eller förordning eller medgivits av Riksgäldskontoret.*

Kommentarer och motiveringar – 5 §

De konton som denna regel hänvisar till är de konton som enligt 4 §, andra stycket är anslutna till de koncernkontosystem som staten använder.

Regeln är generell, inga betalningar undantas. I praktiken finns det emellertid ett antal fall som innebär undantag från denna regel. Bestämmelsen i 11a § om att en myndighet kan ha både valutakonto och bankkonto i annat land innebär att betalningar även kan ske till och från andra myndighetskonton än de som avses i 4 §. Efter medgivande av Riksgäldskontoret kan dessutom vissa betalningar till eller från en myndighet ske via SCR, se 3 §.

En myndighet kan vidare under vissa förutsättningar upphandla betalningsförmedlingstjänster vid sidan om de ramavtal som Riksgäldskontoret har träffat. Även i dessa fall kan andra konton komma till användning än de som avses i 4 §.

I nuvarande ramavtal finns dessutom möjlighet för en myndighet att avropa tjänsten Klientmedelskonto som inte heller är anslutet till ”statens koncernkontosystem”. Tjänsten är viktig för ett antal myndigheter.

Slutligen kan genom särskild lagstiftning ha förskrivits att en myndighet ska sätta in medel på en räntebärande konto i bank. Så har skett genom förordningen (1998:928) om bygge- och fiskeriavgifter.

Regeln bör ändras så att den tar hänsyn till att inte alla betalningar sker till de konton som avses i 4 §. Ett medgivande om betalningar från annat konto än konto enligt 4 § kan ges generell karaktär, t.ex. för valutakonto eller konto i utlandet, eller avse ett speciellt konto, t.ex. ett konto i anslutning till ett avtal vid sidan om ramavtalen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §
Betalningar mellan myndigheter skall göras via konton inom de koncernkontosystem som staten använder.

Kommentar och motivering – förslag att 6 § i nuvarande lydelse upphör

Bestämmelsen har sin grund i att betalningar mellan myndigheter – internstatliga betalningar – skulle kunna göras floatfritt och inte påverka statens likviditet. Betalningarna gjordes såsom överföringar mellan myndigheternas konton i statens koncernkontosystem Cassanova. Postgirot kunde identifiera betalningarna, rapportera dem till Riksgäldskontoret och förmedla dem utan float.

Under 2002 utvecklade Riksgäldskontoret emellertid tillsammans med bankerna en bankneutral BGC-tjänst som identifierar, rapporterar och utan float förmedlar internstatliga betalningar – inte bara inom en bank utan även mellan olika banker. Tjänsten möjliggjorde då den infördes att internstatliga betalningar kunde göras även vid sidan om Cassanova. Genom de ramavtal som gäller från och med 2004 tillhandahåller samtliga ramavtalsbanker denna BGC-tjänst.

I september 2004 införde Riksgäldskontoret också ett internstatligt autogiro genom vilket myndigheternas insättningar och uttag kan göras direkt mot räntekontot i stället för som betalningar via banker. Denna tjänst kan användas för betalning av anslag, räntor, amorteringar och avgifter på lån och placeringar.

Sedan Cassanova-avtalet upphörde den 1 januari 2004 är bestämmelsen i denna paragraf inaktuell också med hänsyn till att staten inte längre har något koncernkontosystem, se kommentaren till 4 §.

Nuvarande lydelse

Betalningsförmedling

7 §

Förmedling av betalningar till och från en myndighet skall ske på ett för staten som helhet kostnadseffektivt och säkert sätt. Statens behov av information om myndigheternas betalningar skall tillgodoses.

Föreslagen lydelse

Betalningar

6 §

*Betalningar till och från en myndighet skall ske på ett för staten som helhet kostnadseffektivt och säkert sätt. Statens behov av information om myndigheternas betalningar skall tillgodoses. *Valfrihet och konkurrens ska gälla vid betalningar till och från staten.**

Kommentar och motivering – 6 §

Bestämmelsen innehåller de krav som staten 1994 ställde upp för utvecklingen av det statliga betalningssystemet. Bestämmelsen innehåller emellertid inget om de krav om valfrihet och konkurrens mellan betalningsförmedlarna som staten också uttalat ska gälla. Inte heller det krav om konkurrensneutralitet från statens sida i förhållande till betalningsförmedlarna som sedermera uttalats.

Beskrivningar och beslut som statsmakterna har gjort om betalningssystemets utformning och utveckling återfinnes i prop. 1992/93:100 bil. 1 s. 132, bet. 1992/93:FiU20, rskr. 1992/93:189 och prop. 1998/99:100, bet. 1998/99: FiU27, rskr. 1998/99:249.

Senast genom beslut den 27 januari 2000 (Fi 1993/4433, Fi96/3111/delvis/) uttalade regeringen i uppdrag till Riksgäldskontoret att kontoret i den fortsatta utvecklingen av statens betalningssystem särskilt skulle uppmärksamma kraven på kostnadseffektivitet, säkerhet, informationskvalitet, valfrihet och konkurrensneutralitet.

För att förordningsreglera alla krav som innefattas i statens grundsyn för det statliga betalningssystemet förslås att även kraven om valfrihet och konkurrensneutralitet tas in i förordningstexten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §
Riksgäldskontoret träffar ramavtal om betalningstjänster för statens räkning. Det ska ske enligt villkoren i 6 §.

En myndighet får träffa avtal *med en bank* om *förmedling av betalningar* till och från myndigheten.

8 §

En myndighet får träffa avtal om *betalningstjänster* till och från myndigheten.

Ett avtal om *betalningsförmedling* skall ges in till Riksgäldskontoret för godkännande. Detta krävs dock inte om myndigheten skall tillämpa ett ramavtal om *betalningsförmedling* som *för statens räkning redan har träffats med banken i fråga*

9 §

Ett avtal om *betalningstjänster* ska ges in till Riksgäldskontoret för godkännande. Detta krävs dock inte om myndigheten ska tillämpa ett ramavtal om *betalningstjänster* som *Riksgäldskontoret redan har träffat.*

Riksgäldskontoret får godkänna ett avtal om *betalningsförmedling* endast om villkoren enligt 7 § är uppfyllda.

10 §

Riksgäldskontoret får godkänna ett avtal om *betalningstjänster* endast om villkoren enligt 6 § är uppfyllda.

Kommentar och motivering – 7-10 §§

Sedan 1994 upphandlas genom ramavtal med affärsbanker betalningsförmedlingstjänster för den statliga myndigheterna. Samtliga myndigheter utom affärsverken, EKN och Riksbanken gör avrop under ramavtalen. Det kan göras från en eller flera av ramavtalsbankerna och avse en,

flera eller samtliga tjänster i respektive ramavtal. Under nu gällande ramavtal har myndigheterna gjort 269 avrop.

Användningen av ramavtal med avrop under dessa har varit ett av de viktigaste verktygen vid utformningen av den statliga betalningsverksamheten. Genom förfrågningsunderlag och ramavtal konkretiseras statens grundsyn och skapas förutsättningar för att betalningsverksamheten fortlöpande sker i enlighet med denna. Bestämmelsen i 8 § har emellertid skapat en möjlighet för en myndighet att teckna eget bilateralt avtal med en bank. Det kan bli aktuellt i de fall då myndigheten har behov av betalningstjänster som är så specifika att de inte tillhandahålls genom ramavtalen. Antalet sådana s.k. separatavtal är mycket begränsat.

En av Riksgäldskontorets ambitioner vid senaste upphandlingen av ramavtal var att dessa skulle täcka även de behov som separatavtalen tillgodosett. Fullt ut gick det inte. En integrering i ramavtalen av alla separatavtal skulle göra ramavtalen överskådliga och besvärliga att använda för många myndigheter.

Den hittills gällande uppbyggnaden av förordningstexten i 8 – 10 §§ ger inte uttryck för den prioritetsordning som gäller mellan å ena sidan avrop under ramavtal och å andra sidan separatavtal. Den viktiga huvudregeln borde komma först och undantagen därefter. Av förordningstexten framgår inte ens att Riksgäldskontoret ska upphandla ramavtal. Det är bara genom bestämmelsen i 9 § som förekomsten av ramavtal över huvud taget berörs, och då bara indirekt i ett undantag från regeln om att ge in bankavtal för godkännande.

Genom 9 § torde man kunna sluta sig till att även ramavtalen ska uppfylla kraven i 6 §. Genom förtydligandet i 7 § skulle detta framgå klarare.

Bestämmelserna i betalningsförordningen gäller för myndigheterna under regeringen. Bemyndigandet i 7 § till just Riksgäldskontoret att träffa ramavtal kan eventuellt anses vara olämpligt att ta in i betalningsförordningen. Ett alternativ är i så fall att ge bemyndigandet i instruktionen för Riksgäldskontoret och ge 7 § t.ex. följande formulering: ”*Ramavtal om betalningstjänster för statens räkning skall uppfylla villkoren i 6 §.*” En följdändring i 9 § bör då också göras.

Utbyte av uttrycket betalningsförmedling mot betalningstjänster syftar till att tydliggöra att sådana betaltjänster som t.ex. betalkort och inköpskort också omfattas av reglerna. Även dessa tjänster upphandlar Riksgäldskontoret genom ramavtal.

Vidare erbjuder den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen fortlöpande nya system och möjligheter att utföra betalningar. Nya aktörer bör också ges möjlighet att komma i fråga. Begränsningen till enbart banker i 8 § bör därför slopas.

Nuvarande lydelse

Medelsförvaltning

Kontanta medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalningar och som inte är insatta på ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land skall, om inte regeringen beslutat något annat, vara insatta på *statsverkets checkräkning* i Riksbanken eller, såvitt gäller medel som avses i 13 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188), på konto i Riksgäldskontoret.

Kommentar och motivering – 11 §

Bestämmelsen gäller kontanta medel, t.ex. kontantkassor och kontanta inbetalningar (förutom sedlar och mynt även checkar och andra betalningsmedel som kan omvandlas i sedlar och mynt). För att förhindra att dessa kontantmedel ska blir alltför stora hos myndigheten ska de av både kostnads- och säkerhetsskäl sättas in på ett konto. Bestämmelsen här anger därvid att det normalt bara är SCR och räntekonto som får användas.

Vid sidan om kontantkassor i museibutiker och liknande butikskassor har kontantkassor av olika slag tidigare varit naturliga och praktiska vid smärre inköp och snabba utbetalningar hos myndigheterna. Kontantkassor har dock fått mycket mindre betydelse sedan 1994 då betalningsförordningen beslutades. De statliga ramavtalen om betalningsförmedling och om betalkort och inköpskort har bidragit till detta. De så kallade köpkorten ger möjlighet att ersätta kontantkassor för inköp av t.ex. kontorsmateriel, kaffebröd, frimärken, blommor, presenter, handverktyg i vaktmästeri och andra varor och tjänster av lägre värde. Användningen av betalkort enligt de statliga ramavtalen ersätter behovet av kontantkassor för t.ex. reseförskott och andra utlägg som en anställd gör. De moderna löne- och personalsystemen ger också möjlighet att fortlöpande betala ut ersättningar, den enskilde tjänstemannen behöver inte ligga ute med pengar fram till ordinarie dag för löneutbetalning. I dag torde bestämmelsen bara ha betydelse vid användning av kontantkassor för butiksförsäljning, för entréavgifter, vissa ansökningsavgifter o.d.

Bestämmelsen i 11 § gäller enbart kontanta medel. Ett skäl till varför dessa ska betalas in och ingå i den centrala statliga likviditetsförvaltningen är att det

Föreslagen lydelse

Medelsförvaltning

11 §

Medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalningar och som inte är insatta på ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land skall, om inte regeringen beslutat något annat, vara insatta på *statens centralkonto* i Riksbanken eller, såvitt gäller medel som avses i 13 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188), på konto i Riksgäldskontoret.

begränsar statens upplåning och därmed de statliga räntekostnaderna. Men detta är en grundprincip som inte bara gäller kontanta medel.

Det kan därför vara skäl att här anknyta till förslaget om nettokonton i det statliga betalningssystemet. Användningen av sådana konton syftar inte till att öka mängden medel på konton utanför den centrala likviditetsförvaltningen. Visserligen kan inbetalningar komma att finansiera utbetalningar från samma konto men någon likviditetsförvaltning lokalt med denna inriktning är inte avsikten. Medel som kommer in till en myndighets konton ska förmedlas vidare till SCR vid närmast följande tömningstillfälle – i dag tre per dag. Att inbetalningar fram till ett sådant tillfälle kan komma att finansiera utbetalningar är en följd av nettokontots karaktär, men nettning kan bara ske fram tills täckning och tömning sker gentemot SCR.

Införandet av nettokonton innebär inte att grundprincipen om en central statlig likviditetsförvaltning slopas. Möjligheterna att aktivt placera pengar på konto i bank för att använda dem för utbetalningar ökas inte. De undantag från bruttoprincipen som hittills gällt där medel har kunnat stå på konton i banksystemet och användas för kommande betalningar har hittills tydligt angetts. Det har gällt valutakonto och konto i annat land. Se dock kommentaren till 5 §.

Införandet av nettokonton vidgar alltså inte möjligheterna att aktivt undanhålla medel från den centrala statliga likviditetsförvaltningen. Ett förtydligande i förordningstexten kan dock vara befogat för att klargöra detta. Det skulle kunna ske genom en utvidgning av 11 § till att gälla samtliga statliga medel, såväl kontanta medel som medel på konto. Tillsammans med regleringen i 4 § skulle därmed 11 § tydligt ange grunden för den centrala statliga likviditetsförvaltningen.

Om beteckningen Statens centralkonto i Riksbanken, se kommentar till 2 §

Nuvarande lydelse

11 a §
Har en myndighet behov av ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

Föreslagen lydelse

12 §
Har en myndighet behov av ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

Kommentarer och motivering – 12 §

Med valutakonto avses ett konto i utländsk valuta som myndigheten öppnar i bank i Sverige. Valutakonton förekommer i dag i huvudsak i två fall – i vissa EU-projekt och i anslutning till valutasäkring av utlandsbetalningar.

När en myndighet är så kallad koordinatormyndighet i EU-projekt används valutakonto om en myndighet får betalningar i euro som ska förmedlas vidare i euro till utländska projektdeltagare. Valutakontot används då för att undvika eventuella kursförluster som kan uppstå om euro först skulle växlas till kronor och sedan åter till euro. EU-bidrag som erhålls i euro och som avser myndighetens egen verksamhet, eller som ska förmedlas vidare till en myndighet eller annan nationell organisation, ska så snart det kan ske växlas till svenska kronor och betalas till något av myndighetens kronkonton i statens betalningssystem så att de kan ingå i den centrala statliga likviditetsförvaltningen.

Vid valutasäkring av utlandsbetalningar behöver myndigheten ett valutakonto där Riksgäldskontoret kan placera valuta när en termin förfaller. Från det kontot sker därefter betalningen till myndighetens utländska motpart, t.ex. en leverantör.

Med hänsyn till grundprincipen om en central statlig likviditetsförvaltning bör valutakonton liksom hittills bara få inrättas efter prövning av Riksgäldskontoret. Även överväganden som har gjorts att på sikt införa koncernkonton för valutor med en samlad likvidförvaltning av utländsk valuta i staten talar för det. Regeln skulle då svara mot regeln i 4 § sista stycket om konton i svenska kronor.

Konton i utländska banker finns främst behov av inom utrikes- och biståndsförvaltningen och vid internationella hjälpinsatser från t.ex. Räddningsverkets och Försvarmaktens sida.

Inget behov finns att ändra dessa regler om valutakonton och konton i annat land.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Har en myndighet behov av att valutasäkra betalningar i utländska valutor får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret.

Valutasäkring skall ske hos Riksgäldskontoret.

Kommentar och motivering – 13 §

Förändrade valutakurser skapar svårigheter att beräkna vilken medelsförbrukning en framtida betalning i främmande valuta ger upphov till. När de fleråriga utgiftstaken infördes blev detta extra tydligt, taken ställer tydligare krav jämfört med tidigare att kunna prognostisera och planera framtida betalningar och

medelsförbrukning, såväl för den enskilda myndigheten som för staten som helhet. Regeringen gav därför 1997 Riksgäldskontoret i uppdrag att föreslå en modell för hantering av valutaflöden och valutarisker i staten (Dnr Fi97/1982). Förslaget skulle utarbetas i samarbete med Försvarets materielverk (FMV) och dåvarande Riksrevisionsverket (RRV), sedermera Ekonomistyrningsverket.

En första etapp i utredningsuppdraget redovisades genom en rapport den 16 december 1997. I en andra etapp vidareutvecklades och testades den föreslagna modellen för valutasäkring. Denna etapp redovisades den 30 juni 1999. Bägge rapporterna har Riksgäldskontorets diarienummer 1997/2274.

Den modell för valutasäkring som föreslogs var en s.k. avräkningsmodell som innebar att Riksgäldskontoret bara skulle hantera valutarisker. Riksgäldskontoret skulle inte tillhandahålla valuta. I stället skulle en avräkning göras vid en termins förfall. Växling till utländsk valuta skulle ske i banksystemet på uppdrag av myndigheten i samband med betalningen, dvs. på samma sätt som andra statliga utlandsbetalningar normalt sker.

På grundval av rapporterna ändrades regleringsbrevet för FMV så att FMV för sin valutahantering skulle få använda sig av terminssäkring hos Riksgäldskontoret i enlighet med den föreslagna modellen (regeringsbeslut Fö2000/858/ES).

Att överföra valutarisken till Riksgäldskontoret innebär inte att den samlade statliga risken ökar, bara att staten genom Riksgäldskontoret kan utnyttja stordriftfördelar i hanteringen av valutaflödena.

Under 2004 vidareutvecklade Riksgäldskontoret valutasäkringsmodellen. Genom den nya, utvecklade modellen tillhandahåller Riksgäldskontoret även den utländska valutan på valutaterminens förfallodag. Kontoret som är en stor aktör på valutamarknaderna har goda förutsättningar att kostnadseffektivt tillgodose myndigheterna med nödvändig valuta. Det finns därför klara stordriftfördelar med en central statlig valutaförsörjning via Riksgäldskontoret. Valutaförsörjningen ingår därmed som ett led i kontorets uppgift att främja en effektiv finansförvaltning och en effektiv likviditetsstyrning i staten.

Den utveckling av valutasäkringen som gjorts har hela tiden utgått från de mål regeringen ställde upp 1997:

- Säkrare prognostisering av medelsförbrukningen för enskilda myndigheter såväl som för statsförvaltningen som helhet
- Ökade incitament för myndigheterna att beakta valutarisker och att hantera valutaberoendet på ett mer effektivt sätt
- Effektivare valutahantering inom statsförvaltningen som helhet.

För att kunna terminssäkra hos Riksgäldskontoret krävs ett bemyndigande antingen i myndighetens instruktion eller i regleringsbrev. Dessutom behövs ett valutakonto från vilket betalning av den utländska valutan sker. Ansökan om

valutakonto ska myndigheten göra hos Riksgäldskontoret (se förslag ovan om 12 §).

Ett tydligt uttalat syfte från regeringen med att överföra betalningsfunktionerna till Riksgäldskontoret (1998) vara att myndigheterna skulle kunna vända sig till en och samma myndighet för att diskutera finansiering, likviditetsförvaltning och betalningsförmedling. Samordningen av dessa uppgifter synes ha fungerat bra sett ur myndigheternas synpunkt. Resultatet av de årliga mätningarna av myndigheternas uppfattning om Riksgäldskontoret har gett värden omkring 80 på den 100-gradig Nöjd-Kund-Indexskala som Riksgäldskontoret använder.

Förslaget att överföra tillståndsgivningen för valutasäkring till Riksgäldskontoret lägger ytterligare en ärendegrupp till denna samordning av finansiella frågor hos Riksgäldskontoret och förenklar tillståndsprocessen för myndigheterna.

Valutahanteringen skulle enligt regeringens uttalande 1997 vara en intern statlig angelägenhet och en eventuell valutasäkring skall ske hos Riksgäldskontoret. Detta föreslås framgå av förordningstexten.

Nuvarande lydelse

Verkställighetsföreskrifter

12 §
Riksgäldskontoret får meddela föreskrifter för verkställigheten av 1-10 §§ och 11 a §. Därvid skall kontoret samråda med Ekonomistyrningsverket i frågor som rör statens koncernredovisning och behov av information om myndigheternas betalningar.
Ekonomistyrningsverket får meddela föreskrifter för verkställighet av 11 §. Därvid skall verket samråda med Riksgäldskontoret i frågor som rör betalningssystemet.

Föreslagen lydelse

Verkställighetsföreskrifter

14 §
Riksgäldskontoret får meddela föreskrifter för verkställigheten av denna förordning. Därvid skall kontoret samråda med Ekonomistyrningsverket i frågor som rör statens koncernredovisning och behov av information om myndigheternas betalningar.

Kommentar och motivering – 14 §

När ESV bildades och ansvaret för statens betalningssystem fördes till Riksgäldskontoret framhölls att det fanns flera beröringspunkter mellan å ena sidan Riksgäldskontorets verksamheter avseende betalningsförmedling och likviditetshantering och å andra sidan ekonomistyrnings- och redovisningsfrågorna inom ESV (delrapport 1998-02-27 från utredningen om bildandet av ESV). Det ställde ökade krav på fördjupat samarbete mellan de två

myndigheterna. I betalningsförordningen kom detta till uttryck genom att ESV skulle meddela föreskrifter om kassahållningen av kontanta medel och Riksgäldskontoret om övriga bestämmelser i förordningen. Bägge myndigheterna skulle samråda med varandra när de meddelade föreskrifter. För att fånga upp gemensamma frågor och beröringspunkter skulle avstämningsmöten hållas regelbundet. Så har också skett och samverkan har varit god och skett på ett förtroendefullt sätt.

Genom den förändring som förslås av 11 § skulle den inte längre avse enbart hanteringen av kontanta medel utan samtliga medel som betalas till myndigheternas konton. Bestämmelsen ger tillsammans med 4 § en avgörande betydelse i betalningsförordningen om att statliga medel överförs till den centrala statliga likviditetsförvaltningen. Frågor om täcknings- och tömningsrutiner för myndigheternas konton och tider för dessa operationer, beloppsgränser, räntefrågor m.m. utgör därvid viktiga styrningsfrågor. Flera regelfrågor om betalningsflödena i betalningssystemet kan därvid hänföras till denna paragraf. Därigenom kommer 11 § i fortsättningen att i huvudsak gälla Riksgäldskontorets ansvarsområde varför föreskriftsrätten till denna paragraf föreslås övergå till Riksgäldskontoret.

Underbilaga 1

Förändringar i betalningsförordningen

Följande förändringar har hittills gjorts i betalningsförordningen sedan den infördes 1994:

SFS	§	Ändringens karaktär
1996:1200	11	Ändrad hänvisning till kapitalförsörjningsförordningen
1998:420	3	Hänvisning till Riksgäldskontoret i stället för RRV med anledning av att ansvaret för statens betalningssystem flyttades över till Riksgäldskontoret
	4	”-
	10	”-
	11	Kompletterande regler om vilka medel som ska sättas in på SCR (till följd av ny paragraf, se 11a§)
	11a	Ny paragraf om att ansökan om valutakonto eller konto i utlandet ska göras hos Riksgäldskontoret.
1998:1425	12	Ändrade regler om föreskrifter och allmänna råd till förordningen med anledning av Riksgäldskontorets och ESV:s olika roller inom betalnings- och kassahållning respektive ekonomistyrning.
	1	Kompletterande regler om vilka regler i betalningsförordningen som gäller för affärsverken
	2	Kompletterande regler om uttag från SCR

Underbilaga 2

Nu gällande förordningstext med de föreskrifter och allmänna råd som gäller från och med 1 juli 2003.

Förordning (1994:14) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning med föreskrifter och allmänna råd

Tillämpningsområde

1 §

Denna förordning gäller för myndigheter under regeringen. För affärsverken gäller 8 § samt vid betalningar som direkt berör en inkomsttitel eller ett anslag även 2 och 3 §§. (F. 1998:1425)

RGK:s föreskrifter till 1 §

Myndigheter skall använda statens betalningssystem om de är inordnade i den statliga redovisningsorganisationen. Detta gäller inte för affärsverken eller de andra myndigheter som enligt beslut av Riksgäldskontoret inte skall använda statens betalningssystem.

RGK:s allmänna råd till 1 §

Riksgäldskontoret företräder och kontrollerar statsverkets checkräkning med anslutna konton samt det statliga betalningssystemet i övrigt. Ekonomistyrningsverket för löpande ett register över myndigheter som tillhör den statliga redovisningsorganisationen.

Statsverkets checkräkning

2 §

Statsverkets checkräkning förs i Riksbanken. Insättningar på statsverkets checkräkning sker genom inbetalning eller girering till ett konto som är anslutet till checkräkningen. Insättning kan även göras direkt på checkräkningen.

Uttag sker från ett konto som är anslutet till checkräkningen. Uttag kan även ske direkt från checkräkningen genom ett överföringsuppdrag och vid en beredskapssituation genom check.

(F. 1998:1425)

RGK:s föreskrifter till 2 §

Direkta uttag från statsverkets checkräkning i Riksbanken skall bokföras samma dag. Direkta insättningar på statsverkets checkräkning skall bokföras den dag som uppgift erhållits från Riksgäldskontoret.

En myndighet skall rapportera till Riksgäldskontoret direkta uttag från statsverkets checkräkning i Riksbanken på det sätt som Riksgäldskontoret beslutar.

Checkar och överföringsblanketter, som Riksbanken respektive Riksgäldskontoret tillhandahåller, skall förvaras under betryggande former.

3 §

En myndighet får göra direkta insättningar på och uttag från statsverkets checkräkning endast efter medgivande av Riksgäldskontoret. (F. 1998:420)

RGK:s föreskrifter till 3 §

En myndighet som vill ha Riksgäldskontorets medgivande att göra direkta insättningar på och uttag från statsverkets checkräkning skall göra en skriftlig ansökan hos Riksgäldskontoret.

En betalning via statsverkets checkräkning skall normalt avse belopp om minst en miljon kronor.

Betalning

4 §

En myndighet skall ha skilda konton för inbetalningar till och utbetalningar från myndigheten.

Myndighetens konton skall vara anslutna till de koncernkontosystem som staten använder.

Har en myndighet behov av nya eller ytterligare konton eller vill den göra ändringar i befintliga konton skall den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. Innan Riksgäldskontoret beviljar en sådan ansökan skall Ekonomistyrningsverket ges tillfälle att yttra sig.
(F. 1998:420)

RGK:s föreskrifter till 4 §

En myndighet som önskar öppna eller ändra konton skall lämna in sin ansökan till en bank med vilken Riksgäldskontoret har ramavtal. Ansökan vidarebefordras av banken till Riksgäldskontoret. Nya konton får inte användas innan Riksgäldskontoret har godkänt ansökan.

RGK:s allmänna råd till 4 §

Staten använder koncernkontostrukturer i banker enligt gällande statliga ramavtal

5 §

Betalningar till och från en myndighet skall göras via myndighetens konton enligt 4 §.

RGK:s föreskrifter till 5 §

Myndigheten skall kontrollera att samtliga utbetalningar sker till rätt mottagare, med rätt belopp och vid rätt tidpunkt. Myndigheten skall dokumentera hur denna kontroll skall ske hos myndigheten för olika typer av betalningar. Genomförda kontroller skall dokumenteras.

Myndigheten skall särskilt bevaka att utbetalningar inte sker för tidigt och att inbetalningar inte sker för sent i förhållande till överenskomna betalningsvillkor.

Myndigheten skall bekräfta sina betalningar med debiteringsbemyndigande/avstämningsuppgift eller motsvarande.

Myndigheten har inte rätt att medge automatiska dragningar från konto i andra fall än där betalning sker mellan statliga myndigheter.

Då myndigheten har in- eller utbetalningar som var för sig under en och samma dag beräknas överstiga 300 miljoner kronor skall Riksgäldskontoret förhandsinformerar om betalningarna.

RGK:s allmänna råd till 5 §

Utbetalning bör normalt ske genom s.k. betalningsbevakning i myndighetens system eller hos betalningsförmedlare.

6 §

Betalningar mellan myndigheter skall göras via konton inom de koncernkontosystem som staten använder.

RGK:s föreskrifter till 6 §

Betalningar mellan myndigheter skall ske genom de ramavtalsbanker som i gällande avtal tillhandahåller denna tjänst. Betalningar mellan myndigheter skall beordras i maskinläsbar form.

Betalningsförmedling

7 §

Förmedling av betalningar till och från en myndighet skall ske på ett för staten som helhet kostnadseffektivt och säkert sätt. Statens behov av information om

myndigheternas betalningar skall tillgodoses.

RGK:s föreskrifter till 7 §

En myndighet skall informera Riksgäldskontoret i förväg om den avser att omorganisera eller göra större ändringar i sina betalningsrutiner.

8 §

En myndighet får träffa avtal med en bank om förmedling av betalningar till och från myndigheten.

RGK:s föreskrifter till 8 §

En myndighet som avser att sluta ett eget avtal med en betalningsförmedlare skall skriftligen informera Riksgäldskontoret innan upphandling av betalningsförmedlare påbörjas.

Riksgäldskontoret skall fortlöpande informeras om och ges full insyn i upphandlingen. Riksgäldskontoret skall även ges möjlighet att yttra sig över och ge synpunkter på förfrågningsunderlag och avtalsförslag.

9 §

Ett avtal om betalningsförmedling skall ges in till Riksgäldskontoret för godkännande. Detta krävs dock inte om myndigheten skall tillämpa ett ramavtal om betalningsförmedling som för statens räkning redan har träffats med banken i fråga. (F. 1998:420)

RGK:s föreskrifter till 9 §

När avtal om betalningsförmedling ges in till Riksgäldskontoret för godkännande skall myndigheten på begäran av Riksgäldskontoret bifoga en utredning som visar att villkoren i 7 § i förordningen är uppfyllda.

RGK:s allmänna råd till 9 §

Ramavtal om betalningsförmedling för statliga myndigheter kan rekvireras från Riksgäldskontoret.

10 §

Riksgäldskontoret får godkänna ett avtal om betalningsförmedling endast om villkoren enligt 7 § är uppfyllda. (F. 1998:420)

RGK:s föreskrifter till 10 §

Om Riksgäldskontoret inte godkänner ett avtal får det inte tillämpas. Om Riksgäldskontoret återkallar ett tidigare godkännande av ett avtal därför att de villkor som anges i 7 § i förordningen inte längre gäller, får avtalet inte tillämpas

Medelsförvaltning

11 §

Kontanta medel som inte behövs för omedelbart förestående utbetalningar och som inte är insatta på ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land skall, om inte regeringen beslutat något annat, vara insatta på statsverkets checkräkning i Riksbanken eller, såvitt gäller medel som avses i 13 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188), på konto i Riksgäldskontoret. (F. 1998:420)

ESV:s föreskrifter till 11 §

Kontanta medel som flyter in till en myndighet får inte användas för löpande utbetalningar. De skall snarast sättas in på något av myndighetens konton för inbetalningar.

Om inte annat har särskilt föreskrivits görs utbetalning över myndighetens ordinarie betalningsvägar. Utbetalning får i brådskande fall eller om andra särskilda skäl föreligger göras från kontantkassa, medelst Postgiroanvisning (PGA) eller senare utarbetat betalningsmedel.

Myndigheten skall löpande stämma av alla sina konton hos betalningsförmedlare mot bokföringen. Uppgift om de avstämningar som gjorts skall kvartalsvis och årsvis lämnas till ESV på det sätt och vid den tidpunkt som ESV meddelar.

Senast tre månader efter budgetårets slut skall myndigheten till ESV inlämna bestyrkt avstämningsdokument i två exemplar över samtliga betalningsvägar. Avstämningen skall ingå i myndighetens räkenskaper.

11 a §

Har en myndighet behov av ett valutakonto eller ett bankkonto i annat land får den ansöka om detta hos Riksgäldskontoret. (F. 1998:420)

RGK:s allmänna råd till 11 a §

Med valutakonto avses konto i utländsk valuta som myndigheten öppnar i bank i Sverige.

Verkställighetsföreskrifter

12 § Riksgäldskontoret får meddela föreskrifter för verkställigheten av 1-10 §§ och 11 a §. Därvid skall kontoret samråda med Ekonomistyrningsverket i frågor som rör statens koncernredovisning och behov av information om myndigheternas betalningar.

Ekonomistyrningsverket får meddela föreskrifter för verkställighet av 11 §. Därvid skall verket samråda med Riksgäldskontoret i frågor som rör betalningssystemet. (F. 1998:420)